

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 16.7.2008
KOM(2008) 464 lõplik

2008/0157 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

**millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/116/EÜ
autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta**

(esitanud komisjon)

{SEK(2008) 2287}

{SEK(2008) 2288}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Ettepaneku eesmärk on parandada esitajate, eelkõige stuudiomuusikute sotsiaalset olukorda, võttes arvesse, et üha rohkem esitajaid elab kauem kui nende esituste kaitseks praegu ette nähtud 50-aastane periood.

Ulatuslik fonogrammitootmine sai alguse 1950. aastatel. Kui midagi ette ei võeta, jääb järgmise 10 aasta jooksul kaitseta üha suurem hulk aastatel 1957–1967 salvestatud ja välja antud esitusi. Kui esitajate fonogrammidele salvestatud esitus jääb kaitseta, kaotab kõigis suuremates liikmesriikides umbes 7000 ning väiksemates liikmesriikides vastavalt väiksem hulk esitajaid kogu sissetuleku, mille moodustavad lepingulised autoritasud ning esituste ülekandmise, samuti aga baarides ja diskoteekides üldsusele edastamise eest esitatavad seadusjärgsed tasunõuded.

See mõjutab põhiesitajaid (kes saavad autoritasu), eriti aga tuhandeid anonüümseid stuudiomuusikuid (kes ei saa autoritasu ning sõltuvad täielikult seadusjärgsetest tasunõuetest), kes on viiekümnendate aastate lõpus ja kuuekümnendatel aastatel osalenud fonogrammide salvestamisel ning loovutanud oma ainuõigused fonogrammitootjale ühekordse tasu (nn väljaostutasu) eest. Nad ei saaks siis enam ringhäälingusaadetes ülekandmise ja üldsusele edastamise eest makstavat „ühekordset õiglast tasu“, mida ei saa fonogrammitootjale loovutada.

Lisaks püütakse ettepanekuga seada sisse ühtne süsteem õiguste kaitse tähtaja arvutamiseks sõnalist osa sisaldavate heliteoste puhul, mis on loodud mitme autori koostöös. Näiteks popmuusika teosed või ooperid hõlmavad nii sõnalist (nt libreto) kui ka muusikalist osa. Eri liikmesriikides liigitatakse koostöös valminud muusikateosed kas autorite ühisloomingu **ühe teosena**, millele kehtib ühtne kaitse tähtaeg, mida arvestatakse alates viimase autori surmast, või **eraldi teostena**, mille puhul kaitse tähtaega arvestatakse iga autori kohta eraldi.

Seega mõnes liikmesriigis¹ on sõnalist osa sisaldav muusikateos kaitstud 70 aasta jooksul pärast viimase autori surma, samas kui mõnes teises liikmesriigis² on teose osad kaitstud 70 aasta jooksul pärast konkreetse osa autori surma. Selline õiguste kaitse tähtaja erinevus muudab keeruliseks koostöös valminud muusikateoste autoriõiguste haldamise ühenduse tasandil. See muudab keeruliseks ka autoritasude piiriülese arvestamise, kui teost kasutatakse mitmes liikmesriigis.

• Üldine taust

Esitajate sotsiaalne olukord

Keskmise Euroopa esitaja tööalane staatus ja töötingimused ei ole kuigi soodsad. Üksnes kuulsad, nn põhiesitajad, kes on sõlminud mõne tähtsama plaadifirmaga autoriõiguste lepingu, suudavad ennast oma tööga elatada. Näiteks Ühendkuningriigis teenis üksnes 5 % esitajatest üle 10 000 naelsterlingi aastas. Lisaks saab 20 % edukamatest esitajatest 77 kuni 89,5 %

¹ Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Itaalia (ooper), Kreeka, Leedu, Läti, Portugal, Prantsusmaa, Slovakkia.

² Austria, Iirimaa, Itaalia (v.a ooper), Küpros, Luksemburg, Madalmaad, Malta, Poola, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Sloveenia, Soome, Taani, Tšehhi Vabariik, Ungari ja Ühendkuningriik.

kõigile esitajatele makstud tasust.³ Majandusteadlased on näidanud, et suured vahed vähetuntud esitajate enamuse väikeste sissetulekute ja „superstaaridest“ esitajate suurte tulude vahel on muusikatööstuses laialt levinud⁴.

Lisaks ei ole esitajate sotsiaalne olukord kuigi turvaline. Esitajatel on raske leida piisavalt tööd ning enamik neist vajab muud tööd, et sissetulekutele täiendust saada.⁵ Kokkuvõttes teenib üksnes 5 % esitajatest leiba oma põhitööga, kõik ülejäänud aga peavad samaaegselt otsima ka muud tööd.

Enamasti loovutavad esitajad oma majanduslikult tulusaimad ainuõigused lepingute alusel plaadifirmadele. Enamikul juhtudest ei ole üksikesinejate sõnal kauplemise juures kuigi suurt kaalu.⁶ Fonogrammitootjaga lepingut sõlmides nõustuvad esitajad enamasti neile pakutava lepingu tingimustega, kuna plaadifirmaga lepingu sõlmimise tulemusel kasvav maine ja tuntus annab neile võimaluse pääseda laiema kuulajaskonna ette. Seetõttu on esitajatel raske pidada läbirääkimisi selle üle, mis tüüpi lepingut nad sooviksid sõlmida või millist tasu saada. Stuudiomuusikud, st sellised muusikud, keda värvatakse mängima konkreetsetel salvestusessioonidel, ei saa üldse läbirääkimisi pidada, vaid peavad oma autoriõigused ühekordse tasu eest „jäädavalt“ loovutama.

Lepingulised suhted plaadifirmade ja esitajate vahel on enamasti kaht tüüpi:⁷

- Stuudiomuusikutele makstakse tavaliselt ühekordne tasu, mille eest tootja ostab ära nende autoriõigused. Seetõttu ei kasva nende tasu, kui salvestisega saavutatakse suurt edu.
- Põhiesitajate lepingutes nähakse tavaliselt ette autoriõigustel põhinev tasu. Olenevalt esitaja tuntuusest ja kauplemisjõust saavad esitajad tavaliselt autoritasu 5–15 % sissetulekust.⁸

Fonogrammitootjate mitmesuguste kulude mahaarvamine autoritasu maksetest võib esitajate sissetulekut samuti suurel määral mõjutada. Niisugused mahaarvamised on sageli sõnastatud tehnilises keeles ning need sisalduvad keerulistes juriidilistes dokumentides⁹. Tegelikult võib esitajatele makstava autoritasu protsent pärast mitmesuguseid lepingujärgseid mahaarvamisi (näiteks tootjate kulutused muusikavideo tootmisele, reklaamile, materjali salvestamise kulud) osutada madalamaks. Lisaks jäävad autoritasu maksed sageli üldse välja maksmata, kuna enamiku esitajate helisalvestistest ei müüda piisavalt koopiaid, et plaadifirma saaks algselt investeeritud raha tagasi teenida (ainult iga kaheksas CD toob kasumit).¹⁰

³ AEPO uurimus „Esitajate õigused Euroopa õigusaktides: selle hetkeseis ja parandamise võimalused“, juuli 2007, lk 89.

⁴ Majandusteaduslike „superstaariteooriate“ ülevaatega seoses vt R. Towse, *Creativity, Incentive and Reward* (2000), lk. 99-108.

⁵ FIM – 31.01.2006 toimunud kuulamine Euroopa Parlamendis ja 16. märtsil 2006 komisjoni ruumides toimunud kohtumine. Näiteks Luciano Pavarotti ja Sting olid algselt õpetajad ning Elton John töötas ühe plaadifirma pakkimisosakonnas.

⁶ Mitmel puhul on kohtud sekkunud, kuulutades kehtetuks äärmiselt ebasoodsatel tingimustel sõlmitud lepinguid ning märkides ennekõike esinejate ja meelelahutustööstuse professionaalide vahelist „tohutut ebavõrdsust kauplemisjõu, läbirääkimisvõime, olukorra mõistmise ja esindatuse seisukohast“, *Silvertone Records Limited v. Mountfield and Others*, [1993] EMLR 152.

⁷ Naxose vastuste põhjal komisjoni küsimustikule – mai 2006.

⁸ CIPILi uurimus, lk 36.

⁹ Seetõttu on kohtud järeldanud, et esitajad, näiteks rokkansambel *Stone Roses* või Elton John, ei ole piisaval määral teadlikud autoritasu väljaarvestamisel kasutatava alussumma suhtes tehtud mahaarvamistest, mis on vahel ülemäära suured, vt *Silvertone Records Limited v. Mountfield and Others*, [1993] EMLR 152.

¹⁰ IFPI kommentaar.

Esitajatel on siiski ka muid sissetulekuallikaid. Nad saavad tulu kollektiivse esindamise organisatsioonidelt, mis haldavad niinimetatud teiseseid tasunõudeid. Esitajatel on kolm tähtsamat tuluallikat: (1) õiglane tasu üldsusele ülekandmise ja edastamise eest, (2) isiklikuks tarbeks kopeerimise hüvitised ja (3) õiglane tasu esitaja rendiõiguse loovutamise eest. Kõiki neid allikaid nimetatakse üldiselt „teisesteks“ sissetulekuallikateks ning esitajatele makstakse need otse kollektiivse esindamise organisatsioonide kaudu. Plaadifirmadega sõlmitud lepingute järgsed kohustused neid väljamakseid ei mõjuta.

Paljud Euroopa esitajad (instrumentalistid ja lauljad) alustavad karjääri kahekümnendate eluaastate alguses. See tähendab, et kui praegu kehtiv 50-aastane kaitse tähtaeg lõpeb, on nad seitsmekümnendates aastates ja võivad suure tõenäosusega jõuda ka kaheksakümnendatesse või üheksakümnendatesse aastatesse (ELis on keskmine eluiga meeste puhul 75 aastat ja naiste puhul 81 aastat). Selle tulemusel väheneb esitajate sissetulek elu lõpupoole järsult, kuna nad ei saa enam autoritasu plaadifirmadelt ega tulu oma helisalvestiste üldsusele ülekandmise ja edastamise eest. Taustamuusikat mängivatele stuudiomuusikutele ja vähem tuntud artistidele tähendab see, et üldsusele ülekandmise ja edastamise eest saadav tasu väheneb ajal, mil nad on kõige haavatavamad, st ajal, mil nad lähenevad pensionieale. Kui kaitse tähtaeg saab läbi, kaotavad nad potentsiaalset tulu ka selle arvelt, kui nende varasemaid esitusi müüakse veebis.

Kui esitajate õiguste kaitse tähtaeg saab läbi, võib juhtuda ka, et esitust kasutatakse taunitaval viisil, mis kahjustab nende nime või mainet. Samuti on esitajad ebasoodsamas olukorras võrreldes autoritega, kelle teosed on kaitstud kuni 70 aastat pärast nende surma. Seda võib pidada ebaausaks, kuna esitajad on tänapäeval niisama olulised kui autorid, samuti aga võib just nendega seostada helisalvestise edu.

Fonogrammitootjate majanduslikud väljakutsed

Fonogrammitootjate peamiseks väljakutseks on CD-turgude kahanemine, mida veebimüügist saadav sissetulek piisavalt ei korva. Viimase põhjuseks on partnervõrkude kaudu toimiv piraatlus. ELi muusikatööstuses on salvestiste müük oluliselt kahanenud: muusikaliste CDde müük saavutas haripunkti 2000. aastal ning on seitsmeaastase languse järel keskmiselt 6 % aastas.¹¹ Prognooside kohaselt langeb füüsiliste plaatide müük 2006. aasta 12,1 miljardilt USA dollarilt 10,3 miljardile USA dollarile 2010. aastaks¹². Alates 2001. aastast on Euroopa helisalvestiste turu väärtus kahanenud 22 %.¹³

Sissetulekud üldiselt ja eriti kasum on kahanenud, seda peamiselt piraatluse osakaalu kasvu tõttu. 2006. aasta jaanuaris tõdeti muusikaärile keskenduvast väljaandes *Billboard*, et kogu maailmas laaditi terve 2005. aasta jooksul seaduslikult alla 350 miljonit teost, kuid samas laaditi ebaseaduslikult alla 250 miljonit teost nädalas. Muusikatööstus osutab, et ligikaudu kolmandik kogu maailmas kõigist 2005. aastal ostetud CDdest olid piraatkoopiad – kokku oli neid 1,2 miljardit. EMI kulutas 2006. aastal piraatluse vastu võitlemiseks ja intellektuaalomandi kaitseks üle 10 miljoni Suurbritannia naelsterlingi.

Kahanenud sissetulekute tõttu langes Universal'i töötajate arv, mis oli 2003. aastal 12000, 2006. aastaks 7600 peale.¹⁴ Pärast töötajate arvu esimest vähendamist 2006. aastal teatas ka

¹¹ *Back to the Digital Future: The Role of Copyrights in Sustaining Creativity and Diversity in the Music Industry*, lk 3, aprill 2006, Professor Joseph Lampel, Cass Business School, London.

¹² Arvud: PricewaterhouseCoopers, *Financial Times*, 6. juuli 2006.

¹³ *Times*, 14. veebruar 2007.

¹⁴ Vestlus IFPI esindaja – ja John Kennedyga – 29.03.2006, siseturu ja teenuste peadirektoraadi autoriõiguse üksuses.

EMI, et järgmiseks on 2008. aasta jaanuaris kavas koondada 2000 töötajat (umbes kolmandik kõigist töökohtadest).¹⁵ Lisaks osutas EMI, et partnerartistide suhtes ollakse valivam, ehkki juba 2006. aastal kahanes artistide nimekiri märkimisväärselt.¹⁶ EMI on piiranud ka reklaamile tehtavaid kulutusi.¹⁷

Niisuguses olukorras on Euroopa plaaditööstusele tõsiseks väljakutseks säilitada püsivad sissetulekud, mis võimaldaksid investeerida uutesse talentidesse. Plaadifirmade väitel investeerivad nad umbes 17 % oma sissetulekust uutesse talentidesse, st uute talentidega lepingute sõlmimisse, vähetuntud talentide edendamisse ja uuenduslike helisalvestiste tootmisse. Seega aitaks pikem kaitse tähtaeg luua täiendavaid sissetulekuid, mis võimaldaksid rahastada uusi talente ja anda plaadifirmadele võimaluse uute talentide arendamisega seotud riske senisest edukamalt hajutada. Ebakindlate tulude (üksnes iga kaheksas helisalvestis osutub edukaks) ja niinimetatud „informatsiooni asümmeetria“ tõttu ei teki kapitaliturgudel sageli selleks vajalikke sissetulekuid.

Ühisloominguna valminud muusikateosed

Tavaliselt valmivad muusikateosed koostöös. Näiteks ooperi puhul on muusika ja libreto sageli eri autorite loomingu. Selliste muusikastiilide puhul nagu džäss-, rokk- ja popmuusika, eeldab loomeprotsess sageli koostööd.

Ajavahemiku 1919–2005 Prantsuse populaarsemate laulude analüüs osutab, et 77 % lauludest on valminud koostöös. Ühendkuningriigi puhul osutas sarnane analüüs, et koostööna on valminud 61 % aastatel 1912–2003 kõige populaarsemateks osutunud lauludest¹⁸. Uute heliteoste osas on Hispaania kollektiivse esindamise organisatsioonis (Sociedad General de Autores y Editores, SGAE) 2005–2006 aastal registreeritud ligikaudu 2000 teosest koostööna valminud 60 %¹⁹.

Ooper „Pelléas ja Mélisande” on hea näide, kuidas koostöös valminud heliteose õiguste kaitse tähtaja arvutamise meetodika erinevuse tõttu on eri liikmesriikides selle heliteose kaitse tähtaeg erinev. Helilooja Debussy suri 1919. aastal, kuid libreto autor Maeterlinck suri palju hiljem, alles 1946. aastal. Liikmesriikides, kus kohaldatakse ühtset kaitsetähtaega (nt Prantsusmaa, Portugal, Hispaania, Kreeka, Leedu) on kogu ooperi autoriõigused kaitstud aastani 2016 (70 aastat pärast viimase autori surma). Nendes riikides, kus muusikat ja libretot käsitletakse eraldi teostena (nt Ühendkuningriik, Madalmaad, Austria, Poola, Sloveenia) või kus neid on lubatud eraldi käsitleda (nt Tšehhi Vabariik, Ungari, Saksamaa) lõppes muusikaga seotud kaitse 1989. aastal ning ainult libretoga seotud õigused on kaitstud aastani 2016.

Veel mõned näited: Johann Straussi operett „Mustlasparun”²⁰; laul „Fascination (Love in the afternoon)”, muusika D. Marchetti (surnud 1940), sõnad Maurice de Féraudy (surnud 1932);

¹⁵ *International Herald Tribune*, The Associated Press, 14. jaanuar 2008

¹⁶ EMI vastus küsitlusele *Gowers Review*, 2006. EMI töötajate arvu vähendati kolmandiku võrra, alles jäi 6000 töötajat.

¹⁷ Muusikatööstuse reklaamikulutused vähenesid 2002. aastal 25 % ja 2003. aastal 7 %. Neli suuremat muusikafirmat kuuluvad 100 enim reklaamile kulutava ettevõtte hulka ja kaks neist on esimese 20 seas. „Helisalvestustööstuse väärtusteahela areng“, anonüümne aruanne, lk 13.

¹⁸ Rahvusvahelise Muusikakirjastajate Konföderatsiooni (International Confederation of Music Publishers – ICMP) esitatud andmed.

¹⁹ Euroopa poliitika nõustajate büroo (GESAC), september 2006.

²⁰ Johann Strauss suri 1899, samas Leo Stein, üks libreto autoritest suri 1921. Muusika oli Saksamaal üldsusele kättesaadav alates 1929, kuid libreto autoriõigused kehtisid 1991. aastani. Belgias olid kõik ooperitiga seotud autoriõigused kaitstud kuni 1981. aastani ning Itaalias kuni 1977. aastani

laul „When Irish Eyes Are Smiling”, muusika Ernest R. Ball (surnud 1927), sõnad Chauncey Olcott (surnud 1932) ja George Graff, Jr. (surnud 1973).

Viimase näite puhul on liikmesriikides, kus kohaldatakse ühtset tähtaega, kõik lauluga „When Irish Eyes Are Smiling” seotud autoriõigused kaitstud 2043. aastani. Nendes liikmesriikides aga, kus muusika ja sõnadega seotud õiguseid käsitletakse eraldi, olid muusikaga seotud õigused kaitstud kuni 1997. aastani ning ainult sõnadega seotud õiguste kaitse kehtib 2043. aastani.

- **Ettepaneku valdkonnas kehtivad õigusnormid**

Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaeg ühtlustati direktiiviga 93/98/EMÜ, mis kodifitseeriti hiljem direktiiviga 2006/116/EÜ. Kodifitseerimise käigus ei tehtud direktiivi olulisi muudatusi. Nimetatud direktiivides on esitajate ja fonogrammitootjate õiguste kaitse tähtjaks sätestatud 50 aastat pärast avaldamist, käesoleva ettepaneku kohaselt pikendatakse kaitset 95 aastale pärast avaldamist. Kehtiv direktiiv ei sisalda erisätteid ühisloominguna valminud ja sõnalist osa hõlmavate muusikateoste käsitlemiseks.

- **Kooskõla Euroopa Liidu muude tegevuspõhimõtete ja eesmärkidega**

Käesolev ettepanek on kooskõlas ELi sotsiaalhoolekande ja sotsiaalse kaasatuse edendamise eesmärkidega. Esitajad, eriti stuudiomuusikud, on Euroopa väikseimate sissetulekutega inimesi vaatamata oma märkimisväärsele panusele Euroopa pulbitsevasse kultuurilisse mitmekesisusse. Lisaks seisab helisalvestustööstuse ees, mis edendab Euroopa esitajate tööd ja toodab salvestisi Euroopa stuudios, olulisi väljakutseid, mis ohustavad selle konkurentsivõimet: ühenduse mitmetes osades kiiresti kasvav veebipiraatlus on põhjustanud märkimisväärset kahju. Muusikatööstuse võime rahastada uusi talente ja kohaneda mittemateriaalse turustamisega näib olevat tõsisel ohus.

2. KONSULTEERIMINE HUVITATUD ISIKUTEGA JA MÕJU HINDAMINE

- **Konsulteerimine huvitatud isikutega**

Konsultatsioonimeetodid, peamised sihtvaldkonnad ja vastajate üldiseloostus

Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonda reguleeriva EÜ õigusraamistiku läbivaatamise kontekstis avaldati 19. juulil 2004 komisjoni talituste töödokument. Huvitatud isikutel paluti oma kommentaarid esitada 31. oktoobriks 2004. 139 saadud vastusest 76 seisukohavõttus kommenteeriti direktiivi 93/98/EMÜ, millega ühtlustatakse autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaeg.

Aastatel 2006–2007 kohtusid komisjoni talitused kahepoolset mitmete sidusrühmadega, kellega arutati kõnealuseid küsimusi üksikasjalikumalt. Komisjon koostas küsimustiku, mis edastati eespool nimetatud kahepoolsete arutelude käigus tähtsamatele sidusrühmadele. Esitajate ühendustelt ja plaaditööstuse esindajatelt saadi enam-vähem üksikasjalikud vastused.

Vastuste kokkuvõte ja nende arvessevõtmine

Kaitse tähtaja pikendamist pooldavad vastused andsid esitajate ühendused, plaaditööstus, kollektiivse esindamise organisatsioonid, muusikakirjastajad, üksikesitajad ja mäenedžerid. Tähtaja pikendamise vastu olid telekommunikatsiooniettevõtted, raamatukogud, tarbijad ja riigiettevõtted. Tähtaja pikendamise vastaste argumente käsitleti mitmesuguste võimaluste mõju hindamise raames.

- **Ekspertide arvamuste kogumine ja kasutamine**

Välisekspertide arvamusi ei olnud vaja kasutada.

- **Mõju hindamine**

Mõju hindamises (kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/term-protection/term-protection_en.htm) esitatakse kokku seitse võimalust ja arutletakse neist kuue üle. Analüüsiti järgmisi võimalusi: (1) mitte midagi muuta, (2) pikendada kaitse tähtaega „elu lõpuni või 50 aastale“ üksnes esitajate puhul, (3) pikendada kaitse tähtaega 95 aastale nii esitajate kui ka fonogrammitootjate puhul, (4) edendada esitajate moraalseid õigusi, (5) lisada helisalvestiste tootmisel sõlmitavatesse lepingutesse „võta või jäta“ (*use it or lose it*) klausel ning (6) asutada stuudiomuusikute toetusfond.

Kõiki võimalusi hinnatakse lähtuvalt kuuest rakenduslikust eesmärgist: (1) autorite ja esitajate kaitse järk-järguline ühtlustamine; (2) esitajate sissetulekute suurendamine; (3) ELi ja USA vaheliste kaitsega seotud erinevuste vähendamine; (4) artistide ja repertuaari arendamiseks, st uute talentide edendamiseks vajalike vahendite suurendamine; (5) muusika mõistliku hinnaga kättesaadavuse tagamine ja (6) varasemate salvestiste digiteerimise soodustamine. Mõju hindamises järeldatakse, et tegevusetust ei saa soovitada. Kui midagi ei muudeta, kaotavad tuhanded Euroopa esitajad, kelle esitusi on salvestatud viiekümnendate aastate lõpus ja kuuekümnendatel aastatel, järgmise 10 aasta jooksul kogu sissetuleku, mille moodustavad lepingulised autoritasud ning esituste ülekandmise, samuti aga baarides ja diskoteekides üldsusele edastamise eest esitatavad seadusjärgsed tasunõuded. Sellel oleks märkimisväärne sotsiaalne ja kultuuriline mõju. Samuti oleks helisalvestustööstus sunnitud Euroopas uute helisalvestiste loomist vähendama. Toodangut tuleks aga kohandada USA turul levinud maitsele, kus kehtib pikem kaitse tähtaeg.

Mõju hindamises vaadeldakse niisuguste võimaluste mõju, mis ei ole seotud esitajate ega fonogrammitootjate õiguste kaitse tähtajaga (võimalused 3a, b, c ja d).

Võimalus 3a (võõrandamatu õigus õiglasele tasule veebimüügi eest) tundub paljulubav, kuid esialgu ennatlik. Ei ole selge, kes peaks täiendavad seadusjärgsed tasunõuded välja maksma, ning raske on hinnata sellest saadavat rahalist kasu. Võimalus 3b (moraalsete õiguste tugevdamine) ei mõjuta rahaliselt ei esitajaid ega fonogrammitootjaid ega aitaks seega esitajatele täiendavat sissetulekut tagada. Võimalus 3c, „võta või jäta“ klausel, oleks esitajatele kasulik, võimaldades neil tagada, et nende esitused on turul kättesaadavad. See avaldaks positiivset mõju nende sissetulekule ning soodustaks samas kasutamata repertuaari kättesaadavust. Teisest küljest võiks seda võimalust, juhul kui seda rakendatakse eraldi, käsitada kui seadusandja põhjendamata sekkumist kehtivate lepingute puutumatusse. Võimalus 3d, fonogrammitootjate moodustatav fond, oleks väga kasulik stuudiomuusikutele, kes on algse „väljaostulepingu“ kohaselt loobunud oma ainuõigusest. Fonogrammitootjad peaksid sellisel juhul siiski fondi paigutama vähemalt 20 % täiendavast tulust, mida nad teenivad pikendatud tähtaja jooksul kaubanduslikult ekspluateeritavate fonogrammide pealt. Mõju hindamine näitab siiski, et pikendatud tähtaja puhul oodatavast kasumist piisab stuudiomuusikute toetuseks fondi paigutatava 20 % rahastamiseks (vt allpool).

Tähtaja pikendamist hõlmavad võimalused (2a „elu lõpuni või 50 aastat“ ja 2b „95 aastat nii esitajate kui ka fonogrammitootjate puhul“) tunduvad kuue eesmärgi saavutamiseks pisut paremini sobivat. Võimalused 2a ja 2b toovad esitajatele rahalist kasu ning võimaldavad seega suuremal hulgal esitajatel pühendada rohkem aega kunstilisele tegevusele.

Võimalus 2a, mille puhul kaitse tähtaeg seotaks esitaja eluajaga, aitaks kaasa esitajate ja autorite õiguskaitse ühtlustamisele. See kajastaks esitajate kunstilise panuse isiklikku olemust ning mõnaks, et muusika publiku ette toomisel on esitajad sama olulised kui autorid. Samuti võimaldaks see esitajatel oma eluajal seista vastu oma loomingule taunitavale kasutamisele. Samas aga tekitaks kaitse tähtaja sidumine esitajate eluajaga keerulisi olukordi juhul, kui helisalvestis sisaldab mitme esitaja panust. Sellisel juhul tuleks kehtestada eeskirjad, millest

lähtuvalt määratakse kindlaks, kelle surma korral hakatakse kaitse tähtaega arvestama. See aga, nagu näitab ühisloomingu puhul rakendatava tähtaja suhtes püsiv ebakindlus, tooks kaasa märkimisväärse halduskoormuse. Liiatigi ei suurendaks võimalus 2a fonogrammitootjate jaoks artistide ja repertuaari arendamiseks vajalikke vahendeid.

Võimalus 2b aitaks suurendada fonogrammitootjatele artistide ja repertuaari arendamiseks vajalike vahendite hulka ning võiks seega avaldada positiivset mõju kultuurilisele mitmekesisusele. Mõju hindamine näitab ka, et tähtaja pikendamisest tõusev tulu ei läheks tingimata ainult kuulsate artistide taskusse. Ehkki põhiesitajad teenivad suurema osa autoritasust, mille suhtes lepatakse kokku plaadifirmadega, on kõigil esitajatel, nii põhiartistidel kui ka stuudiomuusikutel õigus niinimetatud teistele sissetulekuallikatele, nagu näiteks ühekordne õiglase tasu, mida nad saavad juhul, kui nende esitust sisaldavat helisalvestist kantakse üle või edastatakse üldsusele. Tähtaja pikendamine aitaks tagada nimetatud sissetulekuallikate püsimise esitaja eluajal. Esitajad kasutavad sissetulekute väikestki kasvu ära selleks, et pühendada rohkem aega oma muusikukarjäärile ja kulutada vähem aega muudes ametites osalise ajaga töötamiseks. Liiatigi on salvestuste ülekandmise eest saadav ühekordne õiglase tasu tuhandetele anonüümsetele stuudiomuusikutele, kes olid oma karjääri tipul viiekümnendate aastate lõpus ja kuuekümnendate alguses, sageli ainus muusikukarjääriga seotud sissetulek.

Lisaks sellele, et võimalus 2b aitab suurendada artistide ja repertuaari arendamiseks vajalike vahendite hulka, on seda ka kergem rakendada kui võimalust 2a, kuna selle puhul ei seotaks kaitse tähtaega üksikute kaasesitajate mõnikord väga erineva elueaga, vaid ühe kindla kuupäevaga, st esitust sisaldava fonogrammi avaldamise ajaga.

Teisest küljest oleks mõju kasutajatele minimaalne. See peab paika nii seadusjärgsete tasunõuete kui ka CD-müügi puhul:

- Esiteks jääks ülekandmise ja avalikes kohtades edastamise eest saadav ühekordne õiglase tasu samaks, kuna selle väljamaksed arvutatakse protsendina ringhäälinguasutuse või muu levitaja sissetulekust (parameeter ei sõltu sellest, mitu fonogrammi on autoriõigusega kaitstud või kaitsmata).
- Empiirilised uurimused näitavad ka seda, et helisalvestised, mille autoriõiguse kaitse tähtaeg on lõppenud, ei ole odavamad kui autoriõigusega kaitstud salvestised. Ettevõtte Price Waterhouse Coopers uurimuses järeldati, et autoriõigusega kaitstud ja kaitsmata salvestiste puhul ei ole täheldatud süstemaatilist hinnavahet. Tegemist on seni kõige põhjalikuma uurimusega, mis hõlmab 129 aastatel 1950–1958 salvestatud kogumikku. Selle valimi põhjal ei ilmne selgeid tõendeid, mille kohaselt salvestisi, mille õiguste kaitse tähtaeg on lõppenud, müüdaks süstemaatiliselt madalama hinnaga kui salvestisi, mille autoriõiguse kaitse veel kehtib.

Analüüsid autorõiguse ja sellega kaasnevate õiguste mõju hindadele, on vaadeldud ka teisi uurimusi. Enamik neist keskendub raamatutele. Ometi ei esine selleski kategoorias valimisse kuulunud autoriõigusega kaitstud ja kaitsmata raamatute puhul üldist hinnavahet või siis on autoriõiguse mõju hinnale äärmiselt mudelipõhine, mistõttu saadud hinnanguid ei saa pidada kuigi usaldusväärseks. Võttes arvesse üldiselt aktsepteeritud mudelite puudumist ja asjakohase perioodi pikkust, oleks õiglase öelda, et ei ole selgeid tõendeid, mis viitaksid sellele, et kaitse tähtaja pikendamise tõttu hinnad tõuseksid.

Üldiselt peaks kaitse tähtaja pikendamine avaldama tarbijate valikule ja kultuurilisele mitmekesisusele positiivset mõju. Pikemas perspektiivis on selle põhjuseks tõsiasi, et kaitse tähtaja pikendamine soodustab kultuurilist mitmekesisust, aidates tagada uute talentide rahastamiseks ja arendamiseks vajalikud vahendid. Lühemas ja keskmises perspektiivis

stimuleerib kaitse tähtaja pikendamine plaadifirmasid digiteerima ja turustama oma varasemaid salvestisi. On ju selge, et veebimüük pakub ainulaadseid võimalusi enneolematu hulga helisalvestiste turustamiseks.

Mõju niinimetatud üldsusele kättesaadavate fonogrammide tootjatele oleks minimaalne. Kui sellised ettevõtted väidaksidki, et nad peavad kauem ootama, enne kui saavad toota fonogramme, mille esitajate ja fonogrammitootjate õiguste kaitse tähtaeg on lõppenud, ei kaota fonogrammil esitatud teosed fonogrammi kaitse tähtaja lõppedes ometi kaitset. Selle põhjuseks on tõsiasi, et fonogrammil esitatava teose kaitse kestab kuni selle autori (sõnade autori ja helilooja) elu lõpuni. Et autoriõigus püsib sõnade autori või helilooja elu lõpuni ja ka seitsekümmend aastat pärast seda, võib heliteose autoriõiguse kaitse kesta 140 kuni 160 aastat. Seega on ekslik väita, et fonogrammidele jäädvustatud esitus muutub „üldsusele kättesaadavaks“, kui esitajate ja fonogrammitootjate õiguste kaitse tähtaeg saab läbi.

„Võta või jäta“ klausli lisamine esitajate ja tootjate vahelistesse lepingutesse oleks kasulik esitajatele, kuna see tähendaks, et neil oleks paremad võimalused tagada, et nende looming jõuab publiku ette ka juhul, kui fonogrammitootja otsustab vanemaid fonogramme mitte avaldada ega muul viisil publikule kättesaadavaks teha.

Valik b, esitajate moraalsete õiguste tugevdamine ja ühtlustamine, pakuks esitajatele teatavaid mitterahalisi eeliseid, võimaldades neil piirata oma esituste taunitavat kasutamist. Moraalsete õiguste tugevdamisel ei ole aga rahalist mõju ei esitajatele ega fonogrammitootjatele, mistõttu see ei aitaks tagada esitajatele täiendavat sissetulekut.

Studiomuusikute fondi loomine oleks sellele rühmale kasulik ning aitaks tagada, et ka nemad saaksid kaitse tähtaja pikendamisest rahalist kasu, millest nad oma „väljaostulepingute“ alusel muidu suures osas ilma jääksid. Fondi mõju studiomuusikutele oleks positiivne, kuna keskmise esitaja täiendav aastasissetulek 45-aastase perioodi jooksul kasvaks praegusest vahemikust 47–737 eurot tasemele 130–2065, st see peaaegu kolmekordistuks.²¹

Fonogrammitootjatele oleks mõju negatiivne, kuid seejuures tuleks arvestada kaitse tähtaja pikendamisest tõusva tuluga. Kaitse tähtaja 45 aasta võrra pikendamise korral kahaneks fonogrammitootjate pikendamisest saadav tulu 758 miljonilt eurolt 607 miljonile eurole (optimistlikuma hinnangu kohaselt) või 39 miljonilt eurolt 31 miljonile eurole (pessimistlikuma hinnangu kohaselt). Seoses sellega väheneks ka artistide ja repertuaari arendamiseks tekkiv täiendav tulu 129 miljonilt eurolt 103 miljonile eurole (optimistlikuma hinnangu kohaselt) või 6,7 miljonilt eurolt 5,3 miljonile eurole (pessimistlikuma hinnangu kohaselt). Mõju hindamises analüüsitakse CD-plaadi kulustruktuuri ning järeldatakse, et tootjatele on siiski kasulik turustada helisalvestisi pikendatud tähtaja jooksul ning et nad teeniksid ikkagi ligikaudu 17 % kasumit.

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

• Kavandatud meetmete kokkuvõte

Tehakse ettepanek pikendada esitajate ja fonogrammitootjate õiguste kaitse tähtaega 50 aastalt 95 aastale. Et **saavutada tasakaal** plaadifirmade ja põhiesitajate kasumi ning studiomuusikute tõeliste sotsiaalsete vajaduste vahel, hõlmab ettepanek teatavaid täiendavaid meetmeid, nagu näiteks studiomuusikute fondi loomine, „võta või jäta“ klauslite lisamine esitajate ja fonogrammitootjate vahel sõlmitavatesse lepingutesse ning „nullist alustamine“

²¹ Et fondi vahendid peetaks kinni plaadifirmade sissetulekutelt, ei avaldaks see ebasoodsat mõju põhiesitajate sissetulekutele. Üldine mõju esitajatele oleks seega positiivne.

lepingute puhul, mis hõlmavad algse 50-aastase tähtajaga võrreldes pikendatud tähtaega. Ettepaneku kohaselt tuleks muuta direktiivi 2006/116/EÜ.

- **Õiguslik alus**

EÜ asutamislepingu artikli 47 lõige 2 ning artiklid 55 ja 95.

- **Subsidiaarsuse põhimõte**

Ettepanek tehakse ühenduse ainupädevusse kuuluvas valdkonnas. Ühenduse ainupädevuse põhjuseks kõnealuses valdkonnas on tõsiasi, et kehtivates õigusnormides, täpsemalt direktiivis 2006/116/EÜ (edaspidi „direktiiv“) nähakse ette täielik ühtlustamine. Direktiivis on sätestatud nii minimaalse kui ka maksimaalse tähtaja ühtlustamine. See tähendab, et liikmesriigid ei saa sätestada ei lühemat ega pikemat tähtaega kui direktiiviga (põhjendus 2) ette nähtud. Subsidiaarsuse põhimõtet seetõttu ei kohaldata.

- **Proportsionaalsuse põhimõte**

Ettepanek on proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas järgmistel põhjustel.

Eespool nimetatud kuut rakenduslikku eesmärki: (1) autorite ja esitajate kaitse järk-järguline ühtlustamine; (2) esitajate sissetulekute täiendav tõstmine; (3) ELi ja USA vaheliste kaitsega seotud erinevuste vähendamine; (4) artistide ja repertuaari arendamiseks, st uute talentide edendamiseks vajalike täiendavate vahendite suurendamine; (5) muusika mõistliku hinnaga kättesaadavuse tagamine ja (6) varasemate salvestiste digiteerimise soodustamine, aitab kõige paremini saavutada esitajate ja produtsentide õiguste kaitse tähtaja muutmine. Ehkki sageli mainitakse ka muid esitajatele soodsaid sotsiaalseid meetmeid (toetused, kaasamine sotsiaalkindlustusskeemidesse), on selliseid meetmeid harva rakendatud ning loomeisikute staatus ja elatis on tavaliselt siiski seotud autoriõigusest tulenevate tasudega. Tähtaja muutmisele tuginev ettepanek võimaldaks seega esitajate sissetulekuid suurendada.

Tähtaja muutmisele tuginevate lähenemisviiside puhul tuleb lähenemisele, mis põhineb esitaja individuaalsel elueal, kindlasti eelistada lähenemist, mis põhineb mingi ühekordse sündmusega, näiteks fonogrammi avaldamiskuupäevaga algaval tähtajal. Esitajate õiguste kaitse tähtaja sidumine nende individuaalse elueaga suurendaks liikmesriikide seadusandlikku koormust ning põhjustaks märkimisväärset õiguslikku ebakindlust seoses sündmusega, millest alates hakatakse kaitse tähtaega arvestama. Selle põhjuseks on raskused, mis tekivad mitme esitaja ühisesitusele ühtse algusaja kehtestamisel. Ühisesitused on enim levinud: nt ansambli, orkestri või stuudiomuusikute saatel esineva põhiartisti esitused. Praegu ei ole sellistel juhtudel kaitse tähtaja arvestamise kohta mingeid eeskirju sätestatud, kuna praegu algab kaitse tähtaeg esituse avaldamisega. Kui kaitse tähtaega hakatakse arvestama esitaja surmast, siis tekiks juhul, kui esituse salvestamisel osaleb mitu esitajat, küsimus, kelle surmast alates kaitse tähtaega arvestatakse. Mitme kaasestitaja puhul tunduks sobilik arvestada tähtaega alates viimase esitaja surmast. Praegu aga selles valdkonnas ühenduse eeskirjad puuduvad. Analoogiast ühiselt kirjutatud teoste autoriõiguse kaitse tähtajaga ei ole samuti suuremat kasu, kuna ka ühiselt kirjutatud teoste kaitse tähtaja arvestamise kohta ei ole sätestatud ühenduse eeskirju.

Esitajate ja fonogrammitootjate õiguste kaitse tähtaja pikendamise ettepanek tähendaks arvulist muutust (50 asemel 95ga) liikmesriikide praegustes õigusaktides, milles käsitletakse autoriõigusega kaasnevat õigusi. Täiendavad meetmed jätavad liikmesriikidele vabaduse valida nende rakendamise viisi ning halduskoormus langeb pigem fonogrammitootjatele ja kollektiivse esindamise organisatsioonidele.

Siseriiklikke autoriõigust käsitlevaid õigusakte tuleks muuta minimaalselt ning rahalist koormust ei peaks kandma ükski riigiasutus. Empiirilised uurimused näitavad ka seda, et

selliste helisalvestiste hind, mille autoriõiguse kaitse tähtaeg on lõppenud, ei ole madalam kui autoriõigusega kaitstud helisalvestiste hind. Ettevõtte Price Waterhouse Coopers hiljutises uurimuses ei leita selgeid tõendeid selle kohta, et salvestisi, mille autoriõigusega kaasnevate õiguste kaitse tähtaeg on lõppenud, müüdaks süstemaatiliselt madalama hinnaga kui salvestisi, mis on endiselt kaitstud.

Fonogrammitootjad peavad tasuma fondi osamakseid ja kollektiivse esindamise organisatsioonid peavad neid vahendeid haldama. Nende halduskoormuse, mis tuleneb sellest, et stuudiomuusikute esituse sisaldavate esituste pikendatud tähtaja jooksul müümisest saadud tulust 20 % paigutatakse fondi, kompenseerivad eelised, mida tähtaja pikendamine pakub stuudiomuusikutele. Fondi osamaksete suurus aitab hoida tasakaalus stuudiomuusikutele piisava lississetuleku tagamise vajaduse ning vajaduse tagada, et fonogrammitootjad teenivad müügist siiski piisavat kasumit, et neil säiliks stiimul fonogramme pikendatud tähtaja jooksul müüa.

Mõju hindamisel kasutatud lihtne mudelarvutus näitab, et 20 % suurused sissemaksed aitaks hoida tasakaalus pikendatud tähtaja jooksul eksploateeritavate fonogrammide kasumlikkuse ja esitajatele tuntava lisatulu loomise. Nimetatud arvutuse eesmärgiks on mõõta sissetulekutel põhineva fondi mõju plaadifirmade kasumimarginaalile kaitse tähtaja lõppemisele järgnevatel aastatel.

Suuremate fonogrammitootjate deklareeritud ettevõtte keskmine kulumieelne tegevuskasumi marginaal oli 2007. aastal 9,1 % (EMI 3,3 %, Universal 12,8 %, Warner 14 %, BMG 6,2 %). Nagu eespool mainiti, teenib IFPI andmete kohaselt kasumit üksnes iga kaheksas CD.

Kui üksnes iga kaheksas CD teenib kasumit ja keskmine kasumimarginaal on 9,1 %, peab too üks kasumlik CD tootma piisavalt kõrget kasumit, et kompenseerida seitse kahjumisse jäävat CDd ja teenida kokkuvõttes siiski 9,1 % kasumit.

Eelneva põhjal võib püüda ühe eduka CD kasumlikkuse määra mõistatada, võrreldes selle kasumimarginaali ülejäänud seitsme CD kasumimarginaaliga. Kui eeldame, et 5 CDd (näites „b“ kuni „f“) teenivad kulud tasa (kasum = 0), mis on äärmiselt optimistlik, ning 2 CDd („g“ ja „h“) jäävad kahjumisse („g“ puhul on kahjum 30, „h“ puhul 40), peab edukas CD „a“ teenima üpris suurt kasumit. Meie näites on kasumimarginaal 60 %.

Et fonogrammitootjad keskenduvad pikendatud tähtaja jooksul „esmaklassiliste“, st väga kõrge kasumimarginaaliga CDde kordusväljaannete tootmisele, tähendaks tuludel põhinev fond (mille puhul paigutatakse fondi 20 % edukate CDde müügitulust), et 20 % CD „a“ teenitud kogutulust (250), st 50, paigutatakse esitajate tarvis fondi. Niisiis oleks fonogrammitootjate kasumimarginaal pikendatud tähtaja jooksul isegi pärast fondi mahaarvamisi ikkagi $100/250=40\%$.

	a	B	C	d	e	f	g	h	TOTAL
REVENUE	250	100	100	100	100	100	70	60	880
COST	100	100	100	100	100	100	100	100	800
PROFIT	150	0	0	0	0	0	-30	-40	80
PROFIT MARGIN	60%	0	0	0	0	0	-43%	-66%	9.1%

REVENUE	TASU
COST	KULU
PROFIT	KASUM
PROFIT MARGIN	KASUMI MARGINAAL
TOTAL	KOKKU

Nagu eespool mainitud, kolmekordistaks fond, kuhu kogutaks 20 % fonogrammidele pikendatud tähtaja jooksul teenitud tulu, üksikesitajate tähtaja pikendamise saadava kasu.

Kavandatud parandusmeede, mis käsitleb sõnalist osa hõlmavaid muusikateoseid, on väikseima sekkumisulatusena meede, mis võimaldaks muusikateoste kaitse tähtaegu ühtlustada.

Kavandatud artikli 1 lõige 7 hõlmab ainult kaitse tähtaja arvutamist ning selles tehakse ettepanek käsitleda sõnalist osa hõlmavaid muusikateoseid ühisloominguna, olenemata sellest, kas riiklikes õigusaktides käsitletakse neid ühisloominguna või mitte.

Ettepanek on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega. See ei mõjuta liikmesriikide õigust määrata kindlaks kas teos on ühislooming või mitte. Samas oleks tagatud ühtlustamise miinimumtase ning kahe või enama autori koostöös valminud sõnalist osa hõlmavate muusikateoste kaitse tähtaja arvutamisel lähtutaks ühtsetest alustest.

• Õigusakti valik

Kavandatud õigusakt on direktiiv. Muud vahendid ei oleks piisavad, kuna kaitse tähtaeg on juba direktiiviga ühtlustatud, mistõttu ainus võimalus nimetatud tähtaega pikendada on nimetatud direktiivi muutmise.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta ühenduse eelarvet.

5. TÄIENDAV TEAVE

• Euroopa Majanduspiirkond

Kavandatav õigusakt käsitleb EMPga seotud küsimust, seetõttu peaks see kehtima ka EMP suhtes.

• Ettepaneku üksikasjalik selgitus

Artikliga 1 muudetakse direktiivi 2006/116 artikli 3 lõikeid 1 ja 2, millega reguleeritakse esituste (artikli 3 lõige 1) ja fonogrammide (artikli 3 lõige 2) suhtes kohaldatavat kaitse

tähtaega. Kehtivat 50 aasta pikkust tähtaega pikendatakse nii fonogrammi kui sellel sisalduva esituse puhul 95 aastale.

Tekstis on sätestatud, et kui fonogramm avaldatakse või edastatakse üldsusele seaduslikult 50 aasta jooksul pärast selle salvestamist, lõpeb õiguste kaitse tähtaeg 95 aastat pärast avaldamist või üldsusele edastamist. Kui esitus sisaldub fonogrammis, mis avaldatakse või edastatakse üldsusele seaduslikult 50 aasta jooksul pärast selle salvestamist, lõpeb õiguste kaitse tähtaeg 95 aastat pärast avaldamist või üldsusele edastamist.

Ettepanekus sisalduvate uue artikliga 10a võetakse rida tähtaja pikendamisega kaasnevaid meetmeid, artikli 10 lõikega 5 aga nähakse ette eeskirjad, mille kohaselt ettepanek fonogramme ja esitusi mõjutab.

Artiklis 10a sisalduvate meetmete üldine eesmärk on tagada, et põhiesitajad ja stuudiomuusikud, kelle esitused on salvestatud fonogrammidele, saaksid tähtaja kavandatavast pikendamisest tõepoolest kasu.

Artikli 10a lõigete 3, 4 ja 5 eesmärk on parandada olukorda, kus stuudiomuusikud (muusikud, kes ei saa korrapäraselt lepingujärgset autoritasu), peavad fonogrammitootjaga lepingu sõlmimisel sageli loovutama salvestise reprodutseerimise, levitamise ja „üldsusele edastamise“ ainuõiguse fonogrammitootjale. Stuudiomuusikud loovutavad oma ainuõiguse ühekordse tasu eest („väljaostutasu“).

„Väljaostutasu“ probleemi lahendamiseks kavandatakse luua olukord, kus stuudiomuusikud saavad kord aastas tasu asjakohasest fondist. Neile makstava tasu rahastamiseks peavad fonogrammitootjad vähemalt kord aastas fondi paigutama vähemalt 20 % tulust, mida saadakse niisuguste fonogrammide levitamise, rentimise, reprodutseerimise ja „üldsusele edastamise“ õiguse alusel, mis tähtaja pikendamata jätmise korral kaotaksid artiklis 3 sätestatud kaitse. Et tagada raha võimalikult täpne jagamine stuudiomuusikute vahel, võivad liikmesriigid nõuda, et raha jagamine tehtaks ülesandeks esitajate kollektiivse esindamise organisatsioonidele.

Produtsentide tulu, mille moodustab ühekordne õiglane tasu üldsusele ülekandmise ja edastamise eest ning õiglane hüvitis isiklikuks tarbeks kopeerimise eest, ei arvestata sissetulekute hulka, millelt tuleb stuudiomuusikute tarbeks fondi osamaksu tasuda, kuna neid teiseid tasunõudeid ei loovutata fonogrammitootjatele. Samuti ei arvestata produtsentide fonogrammide rendist saadavat tulu, kuna esitajatel säilib direktiivi 2006/115/EÜ artikli 5 alusel võõrandamatu õigus õiglasele tasule esituste sellise kasutamise eest.

Artikli 10a lõikes 6 sätestatakse kohustuslik „võta või jäta“ klausel. Juhul kui fonogrammitootja ei avalda fonogrammi, mis tähtaja lõppedes muutuks üldsusele kättesaadavaks, lähevad salvestusega seotud õigused selle klausli kohaselt esitaja taotlusel tagasi esitajale ning fonogrammiga seotud õiguste kaitse tähtaeg lõpeb. Juhul kui aasta jooksul pärast kaitse tähtaja pikendamist ei tee ei fonogrammitootja ega ka esitaja fonogrammi üldsusele kättesaadavaks, lõpeb nii fonogrammi kui ka salvestusega seotud õiguste kaitse tähtaeg.

„Võta või jäta“ klausli kohaldamisel tähendab fonogrammi avaldamine fonogrammi koopiade pakkumist üldsusele autoriõiguse valdaja nõusolekul ja tingimusel, et koopiaid pakutakse üldsusele mõistlikul hulgal. Avaldamine hõlmab ka fonogrammi muul viisil kaubanduslikku ekspluateerimist, nagu näiteks fonogrammi veebimüügiotevõtetele kättesaadavaks tegemine.

Klausli eesmärk on tagada, et fonogramme, mida fonogrammitootja või esitaja soovib kasutada, ei saaks „luku taha panna“. Seega on klausel soodus omanikuta fonogrammide

(mille puhul ei ole võimalik kindlaks määrata ega leida ei fonogrammitootjat ega ka esitajat) suhtes, sest neid ei kasuta ei fonogrammitootja ega ka esitaja.

Kõik fonogrammid, mida ei kasutata, tehakse üldsusele kättesaadavaks.

Nimetatud klausli eesmärk on võimaldada esitajatel, kelle esitusi esmane fonogrammitootja pärast esialgset 50-aastast kaitse tähtaega enam ei avalda, oma esituse üle taas ise otsustada ja teha see ise üldsusele kättesaadavaks. Samuti peaks tootja õiguste kaitse tähtaeg lõppema selleks, et mitte takistada esitajate pingutusi oma esituste võimalikult laiale publikule kättesaadavaks teha.

Käesoleva algatuse raames tehakse ettepanek, et tähtaja pikendamist kohaldataks esituste ja helisalvestiste suhtes, mille esmane 50-aastane kaitse tähtaeg ei ole muudetud direktiivi vastuvõtmise kuupäeva seisuga lõppenud. Seda ei tuleks tagasiulatuvalt laiendada esitustele, mis on nimetatud kuupäevaks juba üldsusele kättesaadavaks muutunud. Nimetatud kriteeriumi on lihtne kohaldada ning direktiivis 2001/29/EÜ on sellist lähenemisviisi juba kasutatud.

Direktiivi artiklile 1 lisatakse uus lõige 7, milles sätestatakse ühtne meetod sõnalist osa hõlmava muusikateosega kaitse tähtaja arvutamiseks. Artikli 1 lõike 7 sõnastamisel lähtutakse kehtiva direktiivi artiklist 2, milles sätestatakse kinematograafiliste ja audiovisuaalsete teoste kaitse tähtaja arvutamise meetod. Artikli 1 lõike 7 kohaselt lähtutakse sõnalist osa hõlmava muusikateose kaitse tähtaja arvutamisel viimase autori, kas muusika või sõnade autori, surmakuupäevast.

Artikkel 2

Muutmisdirektiivi artiklis 2 sätestatakse muutmisdirektiivi ülevõtmise eeskirjad.

Artikkel 3

Muutmisdirektiivi artiklis 3 nähakse ette muutmisdirektiivi jõustumise kuupäev.

Artikkel 4

Muutmisdirektiivi artiklis 4 osutatakse, et muutmisdirektiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 47 lõiget 2, artiklit 55 ja artiklit 95,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,²²

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,²³

toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras

ning arvestades järgmist:

- (1) 12. detsembri 2006. aasta direktiivis 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta²⁴ on esitajate ja fonogrammitootjate õiguste kaitse tähtjaks sätestatud 50 aastat.
- (2) Esitajate puhul algab tähtaeg esituse kuupäevaga või juhul, kui esituse salvestus on avaldatud või üldsusele edastatud 50 aasta jooksul pärast esituse salvestamist, aeguvad õigused 50 aastat pärast esimese sellise avaldamise või esimese sellise üldsusele edastamise kuupäeva olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem.
- (3) Fonogrammitootjate puhul algab tähtaeg fonogrammi salvestamise päeval või selle avaldamise päeval 50 aasta jooksul pärast salvestamist või juhul, kui fonogrammi ei avaldata, siis selle üldsusele edastamise päeval 50 aasta jooksul pärast salvestamist.
- (4) Esitajate loometöö ühiskondlikult tunnustatud tähtsust peab kajastama kaitstuse tase, millega tunnustatakse nende kunstilist loometööd.
- (5) Esitajad alustavad karjääri enamasti noorelt ning praegune fonogrammidel salvestatud esituste ja fonogrammide 50 aasta pikkune kaitse tähtaeg ei kaitse nende esitusi kogu esitaja elu vältel. Seetõttu kahanevad esitajate sissetulekud elu lõpupoole märkimisväärselt. Samuti ei saa esitajad oma õigustest lähtuvalt vältida ega piirata oma esituste taunitavat kasutamist oma eluajal.
- (6) Sissetulek, mille tagab reprodutseerimise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise ainuõigus, mis on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiviga 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas,²⁵ samuti õiglane hüvitis isiklikuks tarbeks reprodutseerimise eest nimetatud direktiivi tähenduses ning levitamise ja rentimise

²² ELT C , , lk .

²³ ELT C , , lk .

²⁴ ELT L 372, 27.12.2006, lk 12.

²⁵ EÜT L 167, 22.06.2001, lk 10.

ainuõigus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/115/EÜ²⁶ tähenduses tuleks esitajatele tagada vähemalt nende elu lõpuni.

- (7) Seetõttu tuleks esituste salvestuste ja fonogrammide kaitse tähtaega pikendada 95 aastale pärast fonogrammi ja sellele salvestatud esituse avaldamist. Kui fonogrammi või fonogrammile salvestatud esitust ei ole esimese 50 aasta jooksul avaldatud, peaks kaitse tähtaeg kestma 95 aastat alates esimesest üldsusele edastamisest.
- (8) Astudes fonogrammitootjaga lepingulistesse suhetesse, peavad esitajad tavaliselt loovutama oma esituste reprodutseerimise, levitamise, rentimise ja kättesaadavaks tegemise ainuõiguse fonogrammitootjatele. Vastutasuks tehakse esitajatele autoritasu arvelt ettemakse ning järgmisi autoritasu väljamakseid hakkavad nad saama alles siis, kui fonogrammitootja on esmase ettemakse tasa teeninud ja teinud kõik lepingus kindlaks määratud mahaarvamised. Esitajad, kes mängivad taustaks ning kelle nime salvestusega seoses ei mainita („kõrvalesitajad“) loobuvad oma ainuõigusest enamasti üksiktasu eest (ühekordne sissetulek).
- (9) Õiguskindluse huvides tuleks sätestada, et kui ei ole selgelt osutatud teisiti, peaks esituse salvestusega seotud õiguste loovutamine või üleandmine lepingu alusel, mis on sõlmitud enne kuupäeva, mil liikmesriigid peavad direktiivi rakendamise meetmed vastu võtma, jõusse jääma ka pikendatud kaitse tähtajal.
- (10) Tagamaks et esitajad, kes on oma ainuõiguse fonogrammitootjatele loovutanud enne kaitse tähtaja pikendamist, saavad tähtaja pikendamisest kasu, tuleks võtta teatavad täiendavad üleminekumeetmed. Nimetatud meetmeid tuleks kohaldada esitajate ja fonogrammitootjate vahel sõlmitud lepingute suhtes, mis jäävad jõusse ka pikendatud tähtaja jooksul.
- (11) Esimene täiendav üleminekumeede peaks kohustama fonogrammitootjaid vähemalt kord aastas paigutama fondi vähemalt 20 protsenti tulust, mida teenitakse tänu niisuguste fonogrammide levitamise, reprodutseerimise ja kättesaadavaks tegemise ainuõigusele, mis oleksid üldsusele kättesaadavaks muutunud, kui kaitse tähtaeg ei oleks seaduspärase avaldamise või üldsusele edastamise tulemusel pikenenud.
- (12) Esimene täiendav üleminekumeede ei tohi põhjustada väikestele ja keskmise suurusega fonogrammitootjatele ebaproportsionaalset halduskoormust. Seepärast peab liikmesriikidel olema õigus kehtestada erandeid teatavate fonogrammitootjate suhtes, kes lähtuvalt fonogrammide kaubanduslikul eesmärgil kasutamise seotud aastasissetulekust kuuluvad väikeste või keskmise suurusega fonogrammitootjate hulka.
- (13) Nimetatud raha tuleks suunata üksnes niisugustele esitajatele, kelle esitus on salvestatud fonogrammile ning kes on loovutanud oma õigused fonogrammitootjatele ühekordse tasu eest. Kirjeldatud viisil fondi paigutatud raha tuleks vähemalt kord aastas jagada individuaalselt „kõrvalesitajatele“. Liikmesriigid võivad nõuda, et nimetatud raha jagamine tehtaks ülesandeks esitajate kollektiivse esindamise organisatsioonidele. Kui raha jagamine on usaldatud kollektiivse esindamise organisatsioonidele, võib kohaldada mittejaotatava tulu suhtes kehtivaid riiklikke sätteid.
- (14) Rentimis- ja laenutamiseõigust ja teatavaid autoriõigusega kaasnevat õigusi intellektuaalomandi vallas käsitleva direktiivi 2006/115 artikliga 5 tagatakse esitajatele

²⁶ ELT L 376, 27.12.2006, lk 28.

võõrandamatu õigus õiglasele tasule rentimise, sealhulgas fonogrammide rentimise eest. Samuti ei loovuta esitajad lepingulistes suhetes tavaliselt fonogrammitootjatele oma õigust saada direktiivi 2006/115/EÜ artikli 8 lõike 2 alusel ühekordset õiglast tasu üldsusele ülekandmise ja edastamise eest ega õigust saada direktiivi 2001/29/EÜ artikli 5 lõike 2 punkti b alusel õiglast hüvitist isiklikuks tarbeks tehtud reproduktsioonide eest. Seetõttu ei tuleks fonogrammitootja poolt esitajatele täiendava tuluna tasutava kogusumma arvestamisel arvesse võtta tulu, mida fonogrammitootja on teeninud fonogrammide rentimise eest, ühekordset õiglast tasu üldsusele ülekandmise ja edastamise eest ega õiglast hüvitist isiklikuks tarbeks tehtud reproduktsioonide eest.

- (15) Teine täiendav üleminekumeede peaks tagama, et esitaja saab esituse salvestusega seotud õigused tagasi, kui fonogrammitootja ei paku piisaval hulgal müügiks niisuguse fonogrammi koopiaid, mis juhul, kui kaitse tähtaega ei oleks pikendatud, oleks muutunud üldsusele kättesaadavaks, või ei tee sellist fonogrammi üldsusele kättesaadavaks. Sellisel juhul peaks fonogrammitootja õiguste kaitse tähtaeg lõppema, et ei tekiks olukorda, kus need õigused eksisteerivad samaaegselt esitaja õigustega esituse salvestusele, kui neid enam ei loovutata ega anta üle fonogrammitootjale.
- (16) Lisaks peaks tagama üleminekumeede, et fonogrammi kaitse lõpeb, kui seda ei ole pärast kaitse tähtaja pikendamist teatava ajavahemiku jooksul üldsusele kättesaadavaks tehtud, kuna õiguste omanikud ei kasuta fonogrammi, või seepärast, et fonogrammitootja või esitaja asukohta või isikut ei ole võimalik tuvastada Kui pärast õiguste tagastamist ei ole esitaja mõistliku tähtaja jooksul fonogrammi, mis tähtaja lõppedes muutuks üldsusele kättesaadavaks, üldsusele kättesaadavaks teinud, lõpeb nii fonogrammi kui ka salvestusega seotud õiguste kaitse tähtaeg.
- (17) Kuna liikmesriigid ei saa täiel määral täita kavandatavate täiendavate meetmete üldisi eesmärgi, sest asjakohases valdkonnas põhjustaksid riiklikud meetmed konkurentsitingimuste moonutamist või mõjutaksid ühenduse õigusaktides määratletud fonogrammitootja ainuõiguste ulatust, ning et nimetatud eesmärgid on seetõttu paremini saavutatavad ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuspõhimõttega. Nimetatud artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv kaugemale sellest, mida on vaja kõnealuste eesmärkide saavutamiseks.
- (18) Teatavates liikmesriikides kohaldatakse sõnalist osa hõlmavate muusikateoste suhtes ühtset kaitse tähtaega, mida arvutatakse alates viimase autori surmast, teistes liikmesriikides kohaldatakse sõnade ja muusika suhtes erinevaid kaitse tähtaegu. Sõnalist osa hõlmavad muusikateosed on enamasti valminud koostööna. Näiteks ooperi puhul on muusikal ja libretol sageli eri autor. Selliste muusikastiilide puhul nagu džäss-, rokk- ja popmuusika, eeldab loomeprotsess sageli koostööd.
- (19) Sõnalist osa hõlmavate muusikateoste kaitse tähtaegade erinevus takistab kaupade ja teenuste, sh piiriülese kollektiivse haldusteenuse vaba liikumist.
- (20) Seetõttu tuleks direktiivi 2006/116/EÜ vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 2006/116/EÜ muudetakse järgmiselt:

- (1) Artikli 3 lõike 1 teine lause asendatakse järgmisega:

„Siiski,

- kui esituse muul viisil kui fonogrammil jäädvustatud salvestus on õiguspäraselt avaldatud või kõnealuse ajavahemiku jooksul õiguspäraselt üldsusele edastatud, aeguvad õigused 50 aastat pärast esimese sellise avaldamise või esimese sellise üldsusele edastamise kuupäeva olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem,
- kui esituse fonogrammil jäädvustatud salvestus on õiguspäraselt avaldatud või kõnealuse ajavahemiku jooksul õiguspäraselt üldsusele edastatud, aeguvad õigused 95 aastat pärast esimese sellise avaldamise või esimese sellise üldsusele edastamise kuupäeva olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem.“

– (2) Artikli 3 lõike 2 teises ja kolmandas lauses asendatakse arv „50“ arvuga „95“

– (3) Artiklisse 10 lisatakse lõige 5:

„5. Artikli 3 lõikeid 1 ja 2 direktiiviga [// *lisada muutmisdirektiivi nr*] muudetud kujul kohaldatakse ainult salvestuste ja fonogrammide suhtes, mille puhul esitaja ja fonogrammitootja õigused on käesolevate sätete kohaselt endiselt kaitstud, alates [lisada kuupäev, enne mida liikmesriigid peavad direktiivi üle võtma, nagu on osutatud artiklis 2].“

– (4) Direktiivi lisatakse artikkel 10a:

„Artikkel 10a

Direktiivi [// *lisada muutmisdirektiivi nr*] ülevõtmisega seotud üleminekumeetmed

1. Kui ei ole selgelt osutatud teisiti, jääb enne [lisada kuupäev, enne mida liikmesriigid peavad direktiivi üle võtma, nagu on osutatud artiklis 2] sõlmitud leping, millega esitaja on oma esituse salvestusega seotud õigused loovutanud või üle andnud fonogrammitootjale (edaspidi „loovutamise või üleandmise leping“), jõusse ka pärast seda, kui artikli 3 lõigete 1 ja 2 direktiiviga [// lisada käesoleva muutmisdirektiivi nr] muutmisele eelnenud versiooni kohaselt ei olnuks esitaja salvestusega ega fonogrammitootja fonogrammiga seotud õigused enam kaitstud.
2. Käesoleva artikli lõikeid 3 kuni 6 kohaldatakse lepingute loovutamise või üleandmise lepingute suhtes, mis jäävad jõusse ka pärast seda, kui artikli 3 lõigete 1 ja 2 direktiiviga [// lisada käesoleva muutmisdirektiivi nr]/EÜ muutmisele eelnenud versiooni kohaselt ei olnuks esitaja salvestusega ega fonogrammitootja fonogrammiga seotud õigused enam kaitstud.
3. Kui loovutamise või üleandmise lepinguga antakse esitajale õigus nõuda ühekordset tasu, on esitajal õigus saada fonogrammitootjalt iga-aastast täiendavat tasu iga aasta eest, mil artikli 3 lõigete 1 ja 2 direktiiviga [// lisada käesoleva muutmisdirektiivi nr]/EÜ muutmisele eelnenud versiooni kohaselt ei olnuks esitaja salvestusega ega fonogrammitootja fonogrammiga seotud õigused enam kaitstud.
4. Kogusumma, mille fonogrammitootja peab eraldama lõikes 3 osutatud täiendavate sissetulekute makseteks, peab moodustama 20 protsenti tulust, mida ta on nimetatud tasu maksmisele eelnenud aastal teeninud niisuguste fonogrammide reprodutseerimise, levitamise ja kättesaadavaks tegemise eest, mille puhul artikli 3 lõigete 1 ja 2 direktiiviga [// lisada käesoleva muutmisdirektiivi nr]/EÜ muutmisele eelnenud versiooni kohaselt ei olnuks esitaja ega fonogrammitootja õigused kõnealuse aasta 31. detsembril enam kaitstud.

Liikmesriigid võivad ette näha, et fonogrammitootjaid, kelle tulu nimetatud tasu maksmisele eelnenud aastal ei ületa 2 miljoni euro suurust miinimummäära, ei ole

kohustatud loovutama vähemalt 20 protsenti tulust, mida ta on nimetatud tasu maksmisele eelnenud aastal teeninud niisuguste fonogrammide reprodutseerimise, levitamise ja kättesaadavaks tegemise eest, mille puhul artikli 3 lõigete 1 ja 2 direktiiviga [// lisada käesoleva muutmisdirektiivi nr]/EÜ muutmisele eelnenud versiooni kohaselt ei olnuks esitaja ega fonogrammitootja õigused kõnealuse aasta 31. detsembril enam kaitstud.

5. Liikmesriigid võivad reguleerida, kas ja millises ulatuses võib kehtestada lõikes 3 osutatud täiendava tasu saamise õiguse haldamise kollektiivse esindamise organisatsioonide poolt.
6. Kui pärast seda, kui artikli 3 lõigete 1 ja 2 direktiiviga [// lisada käesoleva muutmisdirektiivi nr]/EÜ muutmisele eelnenud versiooni kohaselt ei olnuks esitaja salvestusega ega fonogrammitootja fonogrammiga seotud õigused enam kaitstud, ei paku fonogrammitootja piisaval hulgal fonogrammi koopiaid müügiks ega tee fonogrammi üldsusele kättesaadavaks kaabliga või kaablita vahendite kaudu sellisel viisil, et isik võib neile ligi pääseda enda valitud kohas ja enda valitud ajal, võib esitaja loovutamise või üleandmise lepingu lõpetada. Kui fonogramm sisaldab mitme esitaja esituste salvestust, võivad esitajad loovutamise või üleandmise lepingud lõpetada üksnes ühiselt. Kui loovutamise või üleandmise leping on vastavalt 1. või 2. lausele lõpetatud, siis fonogrammitootja õiguste kaitse tähtaeg lõpeb.

Kui üks aasta pärast seda, kui artikli 3 lõigete 1 ja 2 direktiiviga [// lisada käesoleva muutmisdirektiivi nr]/EÜ muutmisele eelnenud versiooni kohaselt ei olnuks esitaja salvestusega ega fonogrammitootja fonogrammiga seotud õigused enam kaitstud, ei ole fonogrammi üldsusele kättesaadavaks tehtud kaabliga või kaablita vahendite kaudu sellisel viisil, et isik võib neile ligi pääseda enda valitud kohas ja ajal, lõpeb fonogrammitootja fonogrammiga ning esitajate salvestusega seotud õiguste kaitse tähtaeg.”

- (5) Artiklile 1 lisatakse lõige 7:

„Sõnalist osa hõlmava muusikateose kaitse tähtaeg lõpeb 70 aastat pärast järgmistest isikutest viimasena elus olnud isiku surma, olenemata sellest, kas need isikud on määratud kaasautoriks või ei: sõnade autor ja muusika autor.”

Artikkel 2

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt .Nad edastavad kõnealuste õigus- ja haldusnormide teksti ning kõnealuste õigus- ja haldusnormide ning käesoleva direktiivi vahelise vastavustabeli viivitamata komisjonile.

Liikmesriigid kohaldavad kõnealuseid norme alates .

Kui liikmesriigid kõnealused normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse normidesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste riiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 3

Käesolev direktiiv jõustub päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 4

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja